De meter schiet uit... vogels die herrie maken

VERVOLG VAN PAGINA 3

het waait wat harder, dan kun je er wat van horen", zegt Stefan. „Maar het verkeer maakt meer lawaai. 's Nachts als er verder weinig geluid is en je hebt het raam openstaan, dan hoor je ze wel eens. Doe ik gewoon het raam dicht."

De turbines zijn voor hem geen probleem. „Ze draaien doorgaans langzaam. Ik vind dat wel een majestueuze aanblik. Nou ja, extreem mooi zijn ze niet." Ziek werd hij er in elk geval niet van. In Nederland zijn er huisartsen die iets anders suggereren. Saillant detail: Hausser is huisarts in Gaildorf.

Meting twee: 500 meter

Tijd voor een tweede meting. Op een parkeerplaats, precies 500 meter van de windturbine, wordt de decibelmeter omhoog gehouden. De parkeerplaats ligt pal ten noorden van de turbine. Wel zo eerlijk, want de wind is zuidelijk vandaag. De meter slaat uit naar meer dan 63 decibel. Een auto is net gepasseerd en de meter vangt het bandengeluid op. Eenmaal uit het gehoor komt de meter uit op waardes laag in de 40. Met uitschieters. Vogels die herrie maken... Als ze even stil zijn is in de verte een vage brom hoorbaar.

Werner Blinken kreeg rond 2011 onverwacht bezoek aan de deur. Het waren vertegenwoordigers van het Burgerinitiatief voor Gaildorf dat zich verzette tegen de turbines. In die tijd, zes jaar voor de realisatie, werd in Gaildorf een referendum gehouden over het project. „Ze waarschuwden voor allerlei gevaren van windturbines, zoals in-

Het werd rustiger na het referendum

Daniel Kuhn, woordvoerder Stadt Gaildorf

frageluid. Geluid dat je als mens niet kunt horen", zegt Werner. Hij woont in Winzenweiler, een klein dorpje dat onderdeel is van de gemeente Gaildorf. Vanuit zijn achtertuin ziet hij de windturbines draaien. De dichtstbijzijnde staat op 1300 meter. „Of ik van de turbines ziek werd?" Werner schokt met zijn hoofd alsof er van alles mis is met hem. Hij lacht en zegt: „Ik probeerde in 2011 al uit te zoeken wat ervan waar is. Er is gewoon geen wetenschappelijk bewijs voor."

Af en toe

Ziek is hij dus niet. „Ja, je hoort af en toe wel wat geluid, maar dat is toch geen probleem? Op een gegeven moment was het wel wat harder en dat kwam gek genoeg op het moment dat de wind van de andere kant kwam. Het bleek afkomstig van andere windturbines, aan de andere kant van het dorp. Niet van de hoogste, maar van lagere."

Diverse inwoners van Winzenweiler vinden het nu trouwens wel genoeg. Na die vier hoogste ter wereld kwamen er nog meer turbines om het dorp dat op de grens van drie gemeenten ligt. Ten noorden en zuidoosten van het dorp kwamen er 23 bij, waarvan veertien direct aan de Kohlenstrasse, de weg die zich over het hoogste punt van de bergkam slingert.

Er is een plek vanwaar al deze turbines te zien zijn. Ten oosten van het dorp Sulzbach staat een ruim 30 meter hoge uitkijktoren. Daarop staat Sandra met haar dochtertje Karoline. „Goed voor duurzame energie", zegt ze eerst. En dan: „Ik weet niet of het op de lange termijn ook goed voor het milieu is." Er blijken nogal wat bomen gekapt voor het project. Van het geluid van de turbines heeft ze geen last, zegt ze. Het huis waar zij woont ligt op een kleine 1500 meter van een turbine. „Afhankelijk van de wind kun je er af en toe wat van horen, je went eraan."

Weerstand

Voorafgaand aan de bouw was er wel degelijk de nodige weerstand tegen de turbines. Dat kwam ook doordat de ingreep in de omgeving groter was dan alleen die turbines. Het plan was de molens te combineren met een waterbassin waarmee energie kan worden opgeslagen. „Die grote verbouwingsmaatregelen, de bouw van dit lagere bassin, de afsluiters, waren een grote ingreep in het landschap. We hadden ook veel bouwverkeer tijdens de bouw van het lagergelegen bassin." Aan het woord is Daniel Kuhn die namens de gemeente Gaildorf in neutrale bewoordingen vertelt over de komst van de turbines. Zoals eigenlijk overal stonden er twee belangengroepen tegenover elkaar. Een voor hernieuwbare energiebronnen en anderen die de impact op de natuur en de last voor de bevolking te groot vonden vanwege mogelijke slagschaduw en lawaai. „En die zich ergerden aan het feit dat ze er gewoon zijn", zegt Daniel.

Vandaar dat in 2011 een volksraadpleging werd gehouden. „Die ging over de vraag of de gemeente grond beschikbaar moest stellen voor een van de turbines. Omgerekend was iets minder dan 60 procent van de inwoners het daarmee eens", zegt hij. Zes jaar later in 2017 werden ze gebouwd. „Het werd rustiger na het referendum. Er was immers een besluit genomen. Vooral enkele inwoners van Münster en Winzenweiler klagen tot op de dag van vandaag dat ze last hebben van slagschaduw en dat ze de turbines horen als de wind ongunstig is."

Meting drie: 1000 meter

De decibelmeter bevindt zich net buiten het dorp Winzenweiler. Afstand tot de turbine: 1000 meter. Hoog in de lucht komt een vliegtuig over. De meter kruipt naar 60 decibel, maar zakt al snel naar rond de 45. Er is ruis hoorbaar, maar het lijkt niet op het zwiepen van de wieken, eerder het bijna immer aanwezige geruis van bomen.

Het is lastig de tegenstanders van het eerste uur te vinden. In het dorp Münster, een soort buitenwijk van Gaildorf, is Arthur Müller aan het werk in zijn DHL-depot. „Ik was het er in 2011 wel mee eens dat ze kwamen",

zegt hij. „Er waren wel protesten, maar ik zag het probleem niet. Ja, je hebt slagschaduw. Ik snap dat mensen dat vervelend vinden. Maar geluid? Op 1000 meter? Dat geloof ik niet." Ook in zijn dorp Münster was tegenstand. „In het begin, maar dat is weggeëbd. Men heeft de turbines geaccepteerd." Over vermeende sterfte van vogels, ook een argument dat bijvoorbeeld tegen de turbines bij het Aamsveen wordt aangevoerd: „Schadelijk voor vogels? Er worden meer vogels doodgereden door auto's", zegt Arthur. Volgens stadswoordvoerder Daniel heeft Arthur gelijk. „De overgrote meerderheid accepteert inmiddels dat de turbines er zijn. Ze zijn erg waardevol voor de stad. Het doel is om in 2040 klimaatneutraal te zijn. In Gaildorf dekken we momenteel 160 procent van onze elektriciteit met hernieuwbare energiebronnen."

Inwoners van Gaildorf hebben er niet in directe zin voordeel van. In Nederland wordt bijvoorbeeld gestreefd naar 50 procent lokaal eigenaarschap, zodat inwoners er financieel beter van kunnen worden. En mensen die dichtbij een turbine wonen kunnen sowieso een vergoeding krijgen. Daniel: „Er zou een burgerenergiebedrijf opgericht worden. Het is een belofte die nooit is waargemaakt. Er zijn twee verklaringen die beide waarschijnlijk kloppen. De bouwer, het bedrijf Max Bögl, zal er niet veel belangstelling voor hebben gehad. Geld voor dergelijke investeringen was destijds geen probleem, dus ze hadden die extra 'burgerfinanciering' niet nodig." De andere verklaring is dat er geen belangstelling was. Daniel: „Als het op realisatie aankomt, dan is een

De metingen die zijn verricht in kaart gebracht.

INFOGRAPHIC ANKE HEMMER, FOTO'S ROBIN HILBERINK

Afhankelijk van de wind hoor je af en toe wat

Sandra, woont op 1500 meter van een turbine

1000 m

Zicht
Locatie langs de weg L1066 tussen Gaildorf en Winzenweiler. Vanwege de bomen geen windmolen te zien.

Geluid
Eerst hard, zo'n 58 dB (vliegtuig passeert hoog in de lucht). Daarna iets meer dan 40 dB. Weer met pieken (vogels). Waarde daalt naar zo'n **38 dB**.

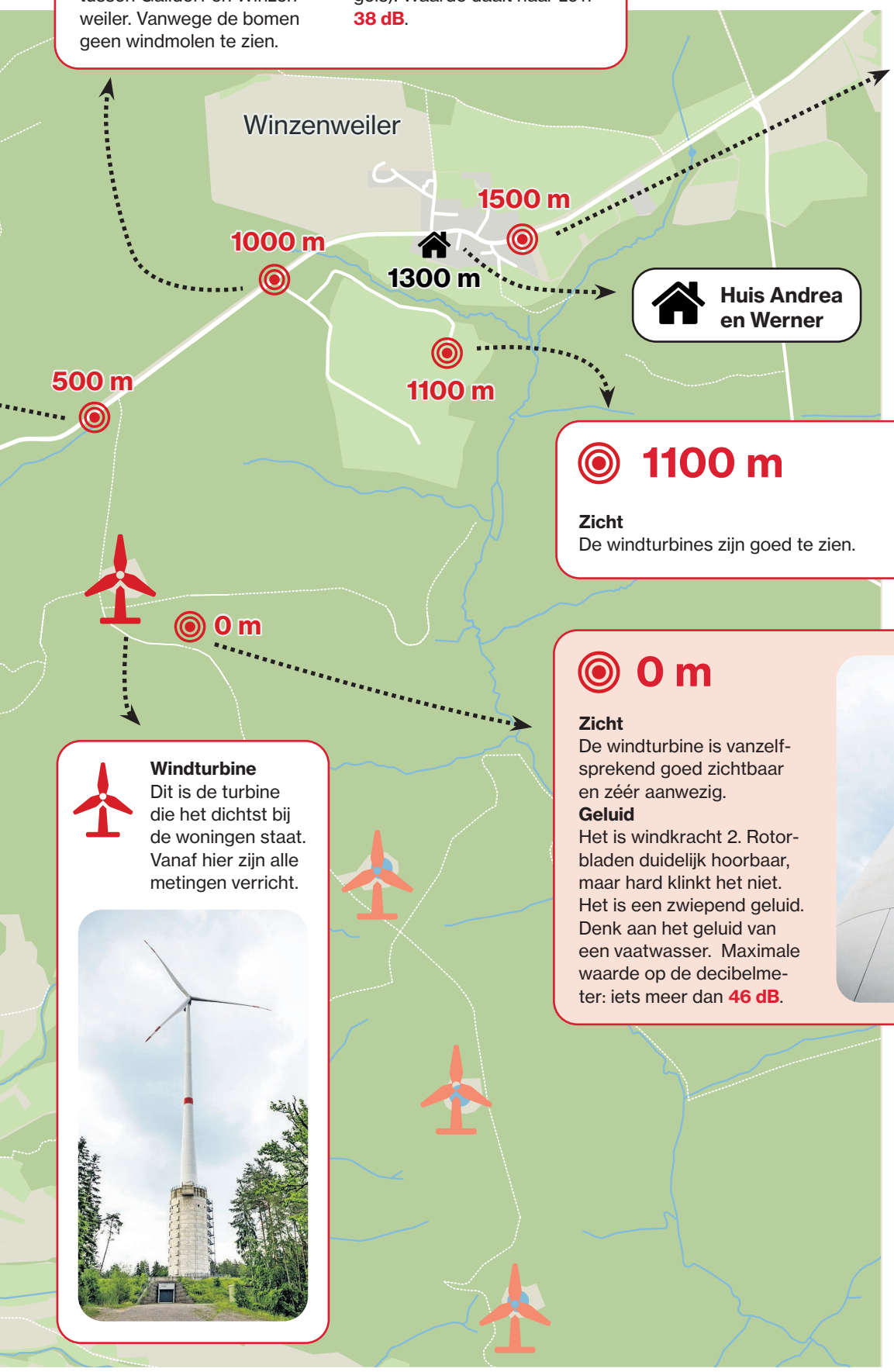

1500 m

Zicht
Vanaf de kerk in Winzenweiler zijn drie van de vier windturbines goed te zien. De dichtstbijzijnde gaat schuil achter de kerk.
Geluid
Met **36 dB** erg laag (afgesloten weg in gehucht). Er is geen geluid van een windturbine te horen.

1100 m

Zicht
De windturbines zijn goed te zien.

Geluid
Wieken draaien schijnbaar geluidloos. Dat wat hoorbaar is zijn vooral krekels. Geluidsniveau varieert van **42 tot 46 dB**.

0 m

Zicht
De windturbine is vanzelfsprekend goed zichtbaar en zéér aanwezig.
Geluid
Het is windkracht 2. Rotorbladen duidelijk hoorbaar, maar hard klinkt het niet. Het is een zwiepend geluid. Denk aan het geluid van een vaatwasser. Maximale waarde op de decibelmeter: iets meer dan **46 dB**.

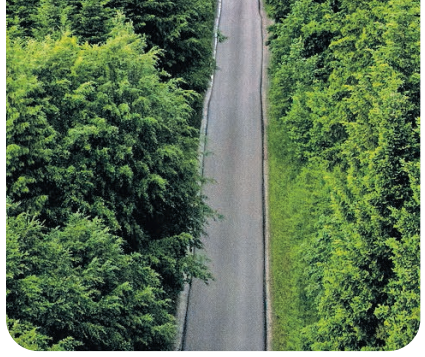

energiecoöperatie een voorstel met een hoog risico, want leden van de coöperatie zijn met hun privévermogen aansprakelijk voor eventuele verliezen van de turbine. Een exploitant zou failliet kunnen gaan en claims krijgen. Dan zouden de burgers in deze burgerenergiecoöperatie aansprakelijk zijn met privévermogen. Niemand doet dat."

Meting vier: 1100 meter

Op zoek naar de weerstand voert de reis naar de woning die het dichtst bij een turbine staat. Op net een kilometer afstand. Het huis heeft een deurbel die terugpraat. De vraag of we even in gesprek kunnen wordt kortaf beantwoord met: *„Nein danke."* Een kleine 200 meter erachter is nog een woning. Althans, een soort van. Het zomerhuisachtige pand is verlaten. Wel een mooi plek voor een meting. Al levert het vooral info op over hoeveel geluid krekels maken. Die zijn er veel. 42 tot 45 decibel. De turbine draait schijnbaar geluidloos. „Dat is niet altijd zo", zegt Klaus.

Klaus is de vriend van Stefan en woont op 1,72 kilometer van de turbine die op Google Maps te vinden is als BÖGL WEA1. En Klaus is en blijft tégen turbines. Ook na acht jaar. Of misschien juist na acht jaar, want hij kan ze horen en dat mag niet, zegt hij. Klaus stemde bij het referendum in 2011 tegen. Acht jaar na ingebruikname is dat niet veranderd. Hij ziet alle vier turbines van 'windpark Gaildorf' dagelijks, tot zijn ergernis. Van slagschaduw heeft hij trouwens geen last. „Maar met oostenwind kun je ze horen", zegt Klaus. Zijn ergernis zit niet alleen in het geluid. Zoals ook bij tegenstanders in Nederland richt de kritiek van Klaus zich op de procedures. „Stem ermee in, want dan krijg je er maar vier, werd gezegd. Nou, dat zijn er nu veel meer." Ook de vermeende besparing op de CO_2-uitstoot is volgens hem te rooskleurig. „Ik denk dat de afgifte van CO_2 voor het bouwen en straks weer afbreken van de turbines meer is dan wat een molen in zijn levensduur bespaart." Een argument dat onder Nederlandse tegenstanders veel te horen is, maar door onderzoek niet wordt gestaafd.

Blijft zijn kritiek op het geluid. Tijdens het gesprek valt het niet te controleren. De wind is niet hard genoeg, de richting verkeerd en te veel achtergrondgeluid. Maar Klaus is er zeker van, hij hoort de turbines. „Al ligt het geluid onder de normen, ze zouden géén geluid moeten maken. Dat moet technisch toch mogelijk zijn?"

„Men heeft de windturbines geaccepteerd"

Arthur Müller, werkzaam in Gaildorf

Stil bestaat niet

Hoeveel geluid turbines bij bijvoorbeeld Enschede straks produceren is ongewis. Wel is te meten hoeveel decibellen er nu al te meten zijn bij de woning die straks het dichtst bij de eerste turbine staat. Aan de Hanenberglanden, op 1,46 kilometer. Het lijkt er stil tegen negen uur 's avonds, maar stil bestaat niet. Er is altijd achtergrondgeluid. Aan de Hanenberglanden varieert dat van 38 tot 40 decibel. Eigenlijk dezelfde waarden die in Duitsland gemeten worden bij locaties mét een turbine...

Dode vogels

In heel Europa sterven per jaar zo'n 194 miljoen vogels door wegverkeer. Volgens internationale studies varieert het aantal vogelslachtoffers van windturbines tussen vier en achttien vogels per turbine per jaar. Aangezien Europa ongeveer 90.000 turbines op land heeft komt dat neer op 1,62 miljoen vogels per jaar.

■ Bekijk online de meting en kaart van de toekomstige windtubines in Enschede